

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 307/2012-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. A., B., zastúpenej advokátom JUDr. S. J., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 36 písm. b), čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj porušenie čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 SŽ 3/2011 a jeho rozsudkom z 15. februára 2012, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. A. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. mája 2012 doručená sťažnosť M. A., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. S. J., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 36 písm. b), čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj porušenie čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 SŽ 3/2011 a jeho rozsudkom z 15. februára 2012 (ďalej aj „namietaný rozsudok“).

Zo sťažnosti vyplýva, že Národný bezpečnostný úrad (ďalej len „úrad“) rozhodnutím č. SP-PB-2498-35/2009-Ž-2431 z 26. februára 2010 (ďalej len „rozhodnutie úradu“) rozhodol o tom, že sťažovateľku podľa § 14 ods. 1 zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane utajovaných skutočností“) *„nemožno považovať za bezpečnostne spoľahlivú osobu, pretože bola pracovne zaradená a aktívne vykonávala činnosť v ustanovených štruktúrach bývalej Štátnej bezpečnosti podľa bodu č. 39 prílohy č. 1 zákona“* (zákona o ochrane utajovaných skutočností, pozn.), ako aj o tom, že sťažovateľka *„nesplňa predpoklad na vznik oprávnenia podľa § 10 ods. 1 písm. g) zákona ukončuje bezpečnostnú previerku a podľa § 29 zákona ruší platnosť vyjadrenia vydaného pod č. p. PB-2758/2002 zo dňa 17. marca 2003“*.

Proti rozhodnutiu úradu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodoval Výbor Národnej rady Slovenskej republiky na preskúmanie rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu (ďalej len „výbor“), ktorý svojím rozhodnutím č. CRD-948-12/2010-VPR NBÚ z 1. decembra 2010 odvolanie sťažovateľky zamietol.

Rozhodnutie výboru napadla sťažovateľka žalobou podľa § 247 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorou sa domáhala, aby najvyšší súd rozhodnutie výboru, ako i rozhodnutie úradu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. O žalobe sťažovateľky rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 SŽ 3/2011 z 15. februára 2012 tak, že ju ako nedôvodnú zamietol.

Podľa tvrdenia sťažovateľky je namietaný rozsudok najvyššieho súdu zjavne neodôvodnený a arbitrárny, keďže sa v ňom nevysporiadal s jej argumentmi, konkrétne s tým, že:

- „- nevykonávala aktívnu činnosť v zložkách Štátnej bezpečnosti,*
- vykonávala výlučne obslužné, zabezpečovacie a pomocné práce, ktoré tvoria zákonom ustanovenú výnimku,*
- nevykonávala činnosti samostatne, vždy na základe pokynu nadriadeného, často v skupinkách s kolegami,*
- sťažovateľka po roku 1989 vykonáva už vyše 20. ročnú prax v policajnom zbore, pričom absolvovala viacero bezpečnostných pohovorov, ktoré u nej nezistili žiadne bezpečnostné riziko a naďalej sa oboznamovala s utajenými skutočnosťami,*
- sťažovateľka sa v oblasti sledovania venovala výlučne sledovaniu kriminálne závadných osôb, nestretávala sa s pracovníkmi operatívy.“*

Sťažovateľka v sťažnosti zdôrazňuje, že za bezpečnostne nespoľahlivú bola uznaná po vyše 20-ročnej praxi v Policajnom zbore, pričom najvyšší súd ju *„posúdil... na princípe kolektívnej viny vzhľadom k jej zamestnaneckej príslušnosti“* a *„nijako nezavinila protiprávny stav, ktorý zasiahol do jej základného práva garantovaného v ust. čl. 12 Ústavy SR“*.

Sťažovateľka tvrdí, že postupom najvyššieho súdu bolo porušené jej základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže najvyšší súd pripustil, aby na pojednávaní konanom 15. februára 2012 právna zástupkyňa výboru *„predložila listinné dôkazy, na ktoré sa sťažovateľka nemohla pripraviť a nemohla na ne reagovať. Navyše v správnom súdnictve súd zásadne dokazovanie nevykonáva a nie je namieste postup, ktorým by súd nahrádzal činnosť správneho orgánu vlastným dokazovaním, čo by bolo možné považovať za zasahovanie do právomoci exekutívy.“*

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o nej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sž/3/2011 a jeho rozhodnutím so sp. zn. 2 Sž/3/2011 zo dňa 15. 2. 2012 bolo porušené.

2. Základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sž/3/2011 a jeho rozhodnutím so sp. zn. 2 Sž/3/2011 zo dňa 15. 2. 2012 bolo porušené.

3. Základné právo sťažovateľky podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sž/3/2011 a jeho rozhodnutím so sp. zn. 2 Sž/3/2011 zo dňa 15. 2. 2012 bolo porušené.

4. Základné právo sťažovateľky podľa čl. 36 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sž/3/2011 a jeho rozhodnutím so sp. zn. 2 Sž/3/2011 zo dňa 15. 2. 2012 bolo porušené.

5. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 2 Sž/3/2011 zo dňa 15. 2. 2012 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby o nej znovu konal a rozhodol.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný zaplatiť náhradu trov konania sťažovateľke v celkovej sume 323,50 € na účet právneho zástupcu sťažovateľky JUDr. S. J., vedený... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 62/08).

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa čl. 36 písm. b) ústavy zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

Sťažovateľka namieta, že namietaný rozsudok najvyššieho súdu je zjavne neodôvodnený a arbitrárny, keďže sa v ňom nevysporiadal s jej argumentáciou založenou

na tvrdeniach, že v Štátnej bezpečnosti vykonávala výlučne obslužné, zabezpečovacie a pomocné práce, a teda nevykonávala aktívnu činnosť v jej zložkách, že pracovné činnosti v rámci Štátnej bezpečnosti nevykonávala samostatne, pričom v oblasti sledovania sa venovala výlučne sledovaniu kriminálne „závadných“ osôb a nestretávala sa s pracovníkmi operatívy, a tiež so skutočnosťou, že po roku 1989 pôsobila viac ako 20 rokov v Policajnom zbore. Ďalej sťažovateľka namieta, že najvyšší súd ju posúdil na princípe kolektívnej viny vzhľadom na jej zamestnaneckú príslušnosť v Štátnej bezpečnosti.

Z procesného hľadiska sťažovateľka namieta, že v konaní pred najvyšším súdom bolo porušené jej základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže najvyšší súd pripustil, aby na pojednávaní konanom 15. februára 2012 právna zástupkyňa výboru predložila listinné dôkazy, na ktoré sa sťažovateľka nemohla pripraviť a nemohla na ne reagovať.

Pre účely posúdenia opodstatnenosti tvrdení sťažovateľky ústavný súd preskúmal namietaný rozsudok najvyššieho súdu a v tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať najmä na tieto časti jeho odôvodnenia:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky s ohľadom na obsah podanej žaloby žalobkyne posudzoval či žalovaný správny orgán ako i Národný bezpečnostný úrad pri rozhodovaní vychádzali z dostatočne zisteného skutkového stavu veci a s ohľadom na námietky žalobkyne ohľadne hodnotenia dôkazov zisťoval, či príslušné konanie pred správnymi orgánmi bolo vedené takým procesným postupom, ktorý zabezpečoval správny výsledok.

Predmetom preskúmvacieho konania na Najvyššom súde SR bolo v danej veci rozhodnutie Výboru Národnej rady Slovenskej republiky na preskúmvanie rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu, ktorý o. i. rozhodol, že žalobkyňu M. A. nemožno v zmysle ust. § 14 ods. 1 zákona o ochrane utajovaných skutočností považovať za bezpečnostné spoľahlivú osobu, pretože bola pracovne zaradená a aktívne vykonávala činnosť v ustanovených štruktúrach bývalej Štátnej bezpečnosti podľa prílohy č. 1 bodu 35 zákona o ochrane utajovaných skutočností.

V zmysle ust. § 14 ods. 1 zákona o ochrane utajovaných skutočností za bezpečnostné spoľahlivú osobu sa nepovažuje ten, kto uviedol nepravdivé údaje v osobnom dotazníku,

bezpečnostnom dotazníku alebo pri bezpečnostnom pohovore, kto bol pracovne zaradený a aktívne vykonával činnosť v ustanovených štruktúrach bývalej Štátnej bezpečnosti podľa prílohy č. 1 alebo bývalej Spravodajskej správy Generálneho štátu Československej ľudovej armády do 31. decembra 1989 s výnimkou osoby, ktorá vykonávala v týchto štruktúrach len obslužné a zabezpečovacie činnosti alebo vedome spolupracovala s týmito štruktúrami, alebo u koho bolo zistené bezpečnostné riziko.

Podľa bodu 35 prílohy č. 1 k zákonu č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností za osobu, ktorá bola pracovne zaradená a aktívne vykonávala činnosť v ustanovených štruktúrach bývalej Štátnej bezpečnosti sa považuje príslušník, ktorý vykonával činnosť v tomto útvere: „XII. Správe ZNB (1974 – 1990)“.

Podľa § 10 ods. 1 písm. g/ zák. č. 215/2004 Z. z. oprávnenie na oboznamovanie sa s utajovanými skutočnosťami môže vzniknúť, ak zákon neustanovuje inak, iba navrhovanej osobe, ktorá je bezpečnostné spoľahlivá.

Výbor Národnej rady SR po vyhodnotení dôkazných prostriedkov zhromaždených v bezpečnostnom spise č. 2431 sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi Národného bezpečnostného úradu, že žalobkyňa M. A. nemožno považovať za bezpečnostne spoľahlivú, pretože podľa právneho vykvalifikovania v rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu bola zaradená do kategórie osôb, ktoré boli pracovne zaradené a aktívne vykonávali činnosť v ustanovených štruktúrach bývalej Štátnej bezpečnosti podľa prílohy č. 1 zákona o ochrane utajovaných skutočností.

V rozhodnutí žalovaného je podrobne uvedená a rozobraná štruktúra bývalej Štátnej bezpečnosti, kde žalobkyňa bola pracovne zaradená a žalovaný sa obzvlášť v napadnutom rozhodnutí zaoberal v podstate pracovným obdobím od októbra 1988 až do novembra 1989, kedy žalobkyňa vykonávala v pracovnom zaradení funkciu referenta I. oddelenia II. odboru XII. Správy ZNB B. a mala plniť konkrétne úlohy vyplývajúce z jej pracovného zaradenia, t. j. sledovanie určených osôb. Pokiaľ sa žalobkyňa bránila tým, že Národný bezpečnostný úrad nezohľadnil pri hodnotení jej činnosti v pracovnom zaradení v II. odbore XII. Správy ZNB i také skutočnosti, že sa venovala sledovaniu výlučne kriminálne závadových osôb, ako boli zlodeji áut a díleri, majetkové trestné činnosti, a teda že išlo o klasickú činnosť príslušníka policajného zboru, tak Najvyšší súd SR v tomto smere dáva za pravdu žalovanému, že uvedené činnosti nepatrili do pôsobnosti II. odboru XII. Správy ZNB, ale do

pôsobnosti Verejnej bezpečnosti. I podľa názoru Najvyššieho súdu SR, pokiaľ žalobkyňa bola služobne zaradená na II. odbore v I. oddelení XII. Správy ZNB vo funkcii referenta, tak v danom prípade nevykonávala v tejto bývalej štruktúre Štátnej bezpečnosti iba obslužné a pomocné činnosti, ale išlo o výkonný útvar, ktorý realizoval sledovanie osôb podozrivých z nepriateľskej činnosti a zameriaval sa na boj proti vnútornému a vonkajšiemu nepriateľovi. K 1. októbru 1988 bol odbor sledovania (IV.) prečíslovaný na II. odbor, ktorý organizoval a uskutočňoval sledovanie osôb, kádrových rozviedčikov a osôb podozrivých z nepriateľskej činnosti voči ČSSR a krajinám socialistického tábora a zároveň uskutočňoval aj výkon sledovania i pre stanovené útvary. Z interných predpisov, na ktoré vo svojom rozhodnutí poukazuje Národný bezpečnostný úrad ako i z webovej stránky Ústavu pamäti národa vyplýva, že II. odbor XII. Správy ZNB zabezpečoval sledovanie záujmových osôb, ktoré vytypovali operatívne odbory XII. Správy ZNB B., Správy ZNB hlavného mesta B. a Západoslovenského kraja a kontrarozviedne útvary pôsobiace v B. a Západoslovenskom kraji - organizačné zložky vojenskej kontrarozviedky a pohraničnej stráže. Skladal sa z piatich oddelení. Úlohou I. až IV. oddelenia bolo odhaľovať, dokumentovať, predchádzať a zabraňovať trestnej činnosti kádrových rozviedčikov legalizovaných na zastupiteľských úradoch a u zahraničných firiem a spoločností a osôb podozrivých z páchania trestnej činnosti. Zabezpečoval a plnil úlohy pri nasadzovaní spravodajskej techniky a pri previerke agentúry. V. oddelenie II. odboru zabezpečovalo výkon služby po stránke dopravnej, technickej, hospodárskej, finančnej, spisovej a dozornej.

Z disciplinárneho rozkazu náčelníka II. odboru XII. Správy ZNB č. 10 zo dňa 24. mája 1989 podpísaného náčelníkom II. odboru podplukovníkom JUDr. G. V., CSc. vyplýva, že v zmysle § 26 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1970 Zb. bola žalobkyňi udelená odmena vo výške 1.100,-- Kčs za iniciatívne plnenie úloh po dobu mimoriadnych bezpečnostných opatrení v súvislosti s oslavami 1. a 9. mája 1989, a za akcie „B.“, „Š.“ a „T.“.

Z disciplinárneho rozkazu náčelníka II. odboru XII. Správy ZNB č. 21 zo dňa 16. novembra 1989 podpísaného jeho náčelníkom pplk. JUDr. G. V., vyplýva, že žalobkyňi bola udelená peňažná odmena vo výške 1.100,-- Kčs za zodpovedné a iniciatívne plnenie služobných úloh na jednotlivých akciách počas mimoriadnych bezpečnostných opatrení.

Žalovaný ako i Národný bezpečnostný úrad tieto listinné dôkazy vyhodnotili tak, že z nich vyplýva, že žalobkyňa sa iniciatívne podieľala na plnení úloh ustanovenej štruktúry

bývanej Štátnej bezpečnosti t. j. sledovaní osôb podozrivých z nepriateľskej činnosti voči vtedajšiemu spoločenskému a štátnemu zriadeniu ČSSR a takúto činnosť vykonávanú na výkonnom útvare štátnej bezpečnosti za použitia foriem, metód a prostriedkov, ku ktorých obsahu sa nakoniec aj M. A., odvolávajúc sa na povinnosť mlčanlivosti, pri bezpečnostných pohovoroch odmietla vyjadriť, nie je možné podľa názoru Výboru Národnej rady SR považovať za pomocnú či zabezpečovaciu činnosť a subsumovať ju pod zákonom ustanovenú výnimku.

Ako vyplýva z administratívneho spisu Národného bezpečnostného úradu a z listinných dôkazov nachádzajúcich sa v administratívnom spise, akcia „B.“ súvisí s udalosťou uskutočnenou dňa 7. mája 1989 na B. za účasti asi 1000 osôb, kde Hnutie za občiansku slobodu vedené na Slovensku JUDr. J. Č., vydalo vyhlásenie k 70. výročiu Štefánikovej smrti, ktoré malo byť uverejnené v samizdatovom časopise Bratislavské listy a na rozhlasovej stanici Slobodná Európa.

Akcia „Š.“ je spájaná s udalosťou, ktorá sa mala uskutočniť v dňoch 16. až 17. septembra 1989, kedy sa konala rímskokatolícka púť v Šaštíne, na ktorej sa malo zúčastniť v prvý deň cca 6000 osôb a druhý deň počas hlavnej omše celebrovanej arcibiskupom S. cca 13000 osôb.

Zástupkyňa žalovaného správneho orgánu na pojednávaní pred Najvyšším súdom SR uviedla, že v súvislosti s uvedenými akciami nastala následne i určitá perzekúcia určitých osôb a v auguste 1989 boli zatknutí tzv. vnútorní nepriatelia ako H. P., J. Č., R. K, a následne sa realizoval i proces s tzv. bratislavskou päťkou.

Žalobkyňa o. i. namietala, že v danom prípade je postihovaná na základe princípu kolektívnej viny len z toho dôvodu, že pracovala v ustanovenej štruktúre Štátnej bezpečnosti. V tejto súvislosti Najvyšší súd SR uvádza, že nemohol na túto skutočnosť namietanú žalobkyňou prihliadnuť, nakoľko obdobnou otázkou sa už zaoberal Ústavný Slovenskej republiky vo svojom náleze č. PL. ÚS 6/04-67, na ktorý poukazuje vo svojom rozhodnutí i žalovaný, kde Ústavný súd SR, ako to vyplýva z dôvodov jeho nálezu, vyslovil, že „pre posudzovanie ústavného problému zákazu nerovnosti je rozhodujúce, či situácia označených uvedených osôb je z hľadiska účelu zákona a chránených bezpečnostných záujmov štátu rovnaká alebo analogická v situácii iných skupín osôb uvedených v § 14 zákona, alebo nie, a či s nimi treba potom zaobchádzať rovnako alebo rôzne“. V tejto

súvislosti Ústavný súd SR doslova uviedol, že pokiaľ sú v § 14 ods. 1 zákona o ochrane utajovaných skutočností vyvodzované z určitých činností súvisiacich s bývalou Štátnou bezpečnosťou negatívne následky pre bezpečnostnú spoľahlivosť, ide o logický krok zákonodarcu právneho štátu aj s poukazom na jeho zákony (zákon č. 125/1996 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, zákon č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu, ako aj zákon o založení Ústavu pamäti národa, a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). V danom prípade bezpečnostná spoľahlivosť je upravená precíznejšie a upresňujú sa tiež dôvody bezpečnostnej nespoľahlivosti osoby. Ústavný súd SR sa v uvedenom náleze vyjadril i k námietke vo vzťahu k protiústavnosti ust. § 14 ods. 1 zákona o ochrane utajovaných skutočností a uviedol, že tieto námietky nie sú dôvodné a že neopodstatnená je i námietka týkajúca sa rozporu ust. § 14 ods. 1 zákona s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov 3, 5 a 8.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na uvedené skutočnosti považuje za potrebné konštatovať, že žalovaný správny orgán ako i prvostupňový správny orgán Národný bezpečnostný úrad sa vo svojich rozhodnutiach vysporiadali so všetkými námietkami žalobkyne, vychádzali z dostatočne zisteného skutkového stavu veci, z ktorého mali za preukázané, že žalobkyňa bola pracovne zaradená v ustanovenej štruktúre bývalej Štátnej bezpečnosti v II. odbore na XII. Správe ZNB v B. a aktívne vykonávala činnosť v ustanovenej štruktúre. Skutočnosť, že žalobkyňa bola pracovne zaradená v ustanovenej štruktúre na II. odbore XII. Správy ZNB v časovom období vymedzenom v zmysle bodu 35 prílohy č. 1 zákona o ochrane utajovaných skutočností, nie je medzi účastníkmi spornou. Vzhľadom na jednotlivé dôkazné prostriedky je tiež podľa právneho názoru Najvyššieho súdu SR, čo sa týka pojmu „aktívne vykonávanie činnosti“, potrebné vyvodiť záver zhodne so žalovaným ako i Národným bezpečnostným úradom, že v období október 1988 až november 1989 v súvislosti s pracovným zaradením vyplývajúcim z príslušného výkonného odboru t. j. sledovanie určených osôb je potom potrebné činnosť žalobkyne v pracovnom zaradení na tomto odbore považovať za aktívny výkon činnosti v ustanovenej štruktúre, čím došlo k naplneniu i materiálnej podmienky.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti možno konštatovať, že v danom prípade došlo ku kumulatívne splneniu oboch podmienok a to vykonávania činnosti v štruktúrach

bývanej Štátnej bezpečnosti a aktívneho výkonu tejto činnosti. Nakoľko žalobkyňa bola služobne zaradená v rámci výkonného útvaru, pričom z jej strany nešlo o vykonávanie len obslužných alebo len zabezpečovacích činností, nie je možné jej konanie subsumovať pod pojem „len obslužné“ alebo „len zabezpečovacie činnosti“ a teda ako výnimku uvedenú v ust. § 14 ods. 1 zákona o ochrane utajovaných skutočností.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti Najvyšší súd SR žalobný návrh žalobkyne ako nedôvodný v zmysle ust. § 250j ods. 1 O. s. p. zamietol.»

V súvislosti s námietkami sťažovateľky ústavný súd považoval za potrebné poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, resp. či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Vychádzajúc z uvedeného bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či najvyšší súd svoj rozsudok sp. zn. 2 SŽ 3/2011 z 15. februára 2012 primeraným spôsobom odôvodnil a či ho nemožno považovať za arbitrárny, a teda z ústavného hľadiska za neakceptovateľný a neudržateľný.

Z citovanej časti odôvodnenia namietaného rozsudku zjavne vyplýva, že najvyšší súd podrobne reagoval na námietky sťažovateľky uplatnené v jej žalobe, ktoré sú v zásade identické s námietkami uplatnenými v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu v namietanom rozsudku zrozumiteľne a presvedčivo vysvetlil, na základe čoho dospel k záveru, že sťažovateľka vykonávala aktívnu činnosť v zložkách Štátnej bezpečnosti a prečo v jej prípade nemohlo ísť výlučne o výkon obslužných, zabezpečovacích a pomocných prác. Rovnako zrozumiteľne a presvedčivo najvyšší súd vysvetlil, prečo neakceptoval argumentáciu sťažovateľky o tom, že sa v rámci pracovného zaradenia venovala výlučne sledovaniu kriminálne „závadných“ osôb.

Ústavný súd nespochybňuje tvrdenie sťažovateľky, že najvyšší súd v namietanom rozsudku výslovne nezaujal stanovisko k jej tvrdeniu, že pracovné činnosti v rámci Štátnej bezpečnosti nevykonávala samostatne, a ani k jej argumentácii, že po roku 1989 pôsobila viac ako 20 rokov v Policajnom zbore, pričom sa v tomto čase podrobila rôznym bezpečnostným pohovorom, počas ktorých u nej nebolo zistené žiadne bezpečnostné riziko. Ústavný súd v tejto súvislosti zastáva názor, že z hľadiska požiadaviek ustanovených v § 14 ods. 1 zákona o ochrane utajovaných skutočností a bodu 35 prílohy č. 1 k tomuto zákonu ide o argumentáciu, ktorá je vo vzťahu k skutkovému stavu, na základe ktorého najvyšší súd (a pred ním úrad a výbor) o veci sťažovateľky rozhodoval, irelevantná. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (napr. IV. ÚS 115/03, II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05).

Z citovanej časti namietaného rozsudku tiež vyplýva, že najvyšší súd primeraným spôsobom reagoval aj na námietku sťažovateľky, v zmysle ktorej sa na ňu uplatnil princíp kolektívnej viny. Ústavný súd považuje argumentáciu uplatnenú v odôvodnení namietaného

rozsudku z ústavného hľadiska za akceptovateľnú a udržateľnú a konštatuje, že vo veci sťažovateľky nenašiel relevantný dôvod na to, aby spochybňoval právne názory vyjadrené k tejto problematike vo svojej doterajšej judikatúre (v náleze sp. zn. PL. ÚS 6/2004), na ktoré sa najvyšší súd odvoláva.

Ústavný súd vo vzťahu k argumentácii sťažovateľky, podľa ktorej došlo postupom najvyššieho súdu k neprípustnému zásahu do jej práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, považoval za potrebné poukázať na tieto skutočnosti:

Zo zápisnice z pojednávania konaného 15. februára 2012 vyplýva, že právna zástupkyňa výboru predložila najvyššiemu súdu „*Organizačnú štruktúru XII. Správy ZNB, rozkaz ministra vnútra č. 2/1978 a č. 8/1977*“ a „*prísne tajné materiály XII. správy Štátnej bezpečnosti*“.

Z odôvodnenia namietaného rozsudku vyplýva, že žiadna skutočnosť obsiahnutá v uvedených listinách, ktoré boli predložené právnu zástupkyňou výboru, sa nestali právnym základom pre rozhodnutie najvyššieho súdu, t. j. najvyšší súd na tieto listiny pri svojom rozhodovaní vôbec neprihliadal. Navyše, organizačná štruktúra bývalej Štátnej bezpečnosti je podrobne uvedená (ako to vyplýva z odôvodnenia namietaného rozsudku) už v rozhodnutí výboru. Ústavný súd vzal tiež do úvahy, že z namietaného rozsudku vyplýva, že dokazovanie uvedenými listinami v konaní pred najvyšším súdom v zmysle § 129 ods. 1 OSP nebolo vykonané, takže na ne ani nebolo možné prihliadať, čo sa ani nestalo. Keďže tieto dôkazy neboli vykonané, nemohlo v danom prípade ani dôjsť k neprípustnému zásahu do práva sťažovateľky vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Sumarizujúc svoju argumentáciu ústavný súd s poukazom na citovanú časť odôvodnenia namietaného rozsudku dospel k záveru, že namietaným rozsudkom najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených základných práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru. Namietaný rozsudok je podľa názoru ústavného súdu primeraným spôsobom odôvodnený a nemožno ho považovať ani za arbitrárny, pričom

najvyšší súd v ňom ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil, prečo sťažovateľku nemožno považovať za bezpečnostne spoľahlivú osobu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že medzi namietaným rozsudkom najvyššieho súdu a sťažovateľkou označenými základnými právami podľa ústavy a právom podľa dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Najvyšší súd rozhodol vo veci sťažovateľky spôsobom, s ktorým sťažovateľka síce nesúhlasí, ale rozhodnutie bolo ústavne konformným odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré ústavný súd v danom prípade nie je oprávnený ani povinný nahrádzať.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľky z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júna 2012